

07.07.2009

**Informatīvais ziņojums
"Par koncepcijas „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas
nepieciešamība Latvijā” ieviešanas gaitu”**

Ievads

Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 2008. gada 28. jūlija rīkojuma nr.435 „Par koncepciju „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”” (turpmāk – koncepcija) 8.punktu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – Birojs) sniedz informatīvo ziņojumu par koncepcijas ieviešanas gaitu.

Saskaņā ar rīkojuma 6.punktu ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm līdz 2008. gada 1. novembrim bija jānodrošina ētikas normu izstrāde atbilstoši koncepcijas 7.3.1.apakšpunktā minētajiem principiem un to ieviešanu iestādēs.

Koncepcijas 7.3.1. punkts paredz, ka valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos tiek iekļauti valsts amatpersonu ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem. Tie nosaka, ka valsts amatpersonām ir:

- a. pienākums publiskot (nodrošinot informāciju iestādes mājas lapā, normatīvo aktu projektu anotācijā) informāciju par lobētāju (pārstāvētās personas vārds, uzvārds vai nosaukums, juridiskā persona, ko tas pārstāv, konkrēta lēmuma sagatavošanas process, saistībā ar kuru notiek lobēšana (ja nav norādīts, tad publiskās varas subjektam jānorāda joma, uz kuru priekšlikums vērsts) un konsultācijas ar lobētājiem (konsultatīvā padome, darba grupa vai cits veids) un to veikšanas pamatojums)), ar kuru ir notikušas konsultācijas vai no kuras ir saņemta informācija, kas attiecas uz jautājumu, par ko valsts amatpersona ir bijusi atbildīga sagatavot vai pieņemt lēmumu, ka arī pēc pieprasījuma darīt zināmu priekšlikuma saturu;
- b. publiski jāatklāj (informācijas ievietošana <http://www.vid.gov.lv>) informācija par savām un savu ģimenes locekļu ekonomiskajām interesēm, ja tās ir vai varētu būt saistītas ar amata pienākumu pildīšanu;
- c. pienākums atstatīt sevi no amata pienākumu pildīšanas vai lēmuma pieņemšanas procesa situācijās, kad pieņemtais vai gatavotais lēmums var ietekmēt vai var radīt aizdomas, ka tas tiek ietekmēts:
 - amatpersonas vai tās ģimenes locekļu personiskās vai mantiskās intereses,
 - organizācijas, ar kuru valsts amatpersona ir saistīta, vai tās sponsoru mantiskās intereses.
- d. jānodrošina, ka visiem lobētājiem, kas ir ieinteresēti konkrētā jautājuma izlemšanā, ir dotas vienlīdzīgas iespējas tikties ar lēmuma pieņēmējiem un sagatavotājiem un saņemt nepieciešamo informāciju;
- e. jāizvērtē ikviens ielūgums vai viesmīlības piedāvājums, ņemot vērā to, kāds labums no šādu ielūgumu pieņemšanas ir publiskās varas subjektam kopumā un vai tas nav saistīts ar ieinteresētību panākt kādu labvēlību piedāvātājam.

Valsts amatpersonai ir aizliegts:

- a. neievērojot vienlīdzības principu, kādam no lobētājiem nodrošināt īpašas priekšrocības, ja vien to īpaši neparedz tiesību akts vai līgums, salīdzinot ar citām ieinteresētajām pusēm, tai skaitā vienu no lobētājiem īpaši informējot par viņu interesējošo jautājumu loku, nodrošinot piekļuvi lēmuma pieņemējiem vai citus labumus;
- b. pieņemt no lobētāja vai organizācijas, kas algo lobētāju, dāvanas, viesmīlības piedāvājumus vai citus labumus savām vai ģimenes locekļu vajadzībām vai arī organizācijai, ar ko viņš ir saistīts. Ar citiem labumiem tiek saprasti arī transporta, izmitināšanas, ēdināšanas pakalpojumu un dzērienu apmaksa vai jebkāda cita veida materiālie labumi;
- c. izmantot savu dienesta stāvokli un personiskos kontaktus, lai kādam no lobētājiem nodrošinātu piekļuvi augstākstāvošām amatpersonām, kas ir atbildīgas par lobētāja interesēs esošo lēmumu pieņemšanu;
- d. maldināt lobētāju, radot iespaidu, ka valsts amatpersona var nodrošināt viņam piekļuvi valdības locekļiem vai augstākstāvošām amatpersonām vai arī ietekmēt viņu pieņemto lēmumu;
- e. lūgt lobētājiem vai organizācijām, kuras algo lobētāju, materiāli atbalstīt institūcijas, kurā viņš ir nodarbināts, rīkotos pasākumus vai organizāciju, ar kuru amatpersona ir saistīta;
- f. par atlīdzību vai bez tās pārstāvēt indivīdu, komersantu vai organizāciju kā lobētājam valsts vai pašvaldību institūcijā.

1. Ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem ministrijās un centrālās valsts institūcijās

Lai informētu par koncepcijas 3. variantā lobēšanas tiesisko reglamentāciju un sniegtu skaidrojumu par veicamajām izmaiņām ētikas kodeksos, Birojs 2008. gada 17. oktobrī organizēja semināru ministriju un padotības iestāžu pārstāvjiem.

Lai novērtētu, kā tiek īstenoti 7.3. apakšpunktā paredzētie pasākumi, Birojs ir pieprasījis informāciju no ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm par lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijas ieviešanas gaitu. No saņemtās informācijas var secināt, ka visām ministrijām, kā arī Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātam ir ētikas kodeksi un tajos ir ietverti godprātības, atklātības, objektivitātes un vienlīdzīgas attieksmes **principi**, kuri ir būtiski ētiskas lobēšanas nodrošināšanai. Taču ne visu centrālo valsts iestāžu kodeksos ir ietverti koncepcijas 7.3.1. apakšpunktā minētie valsts amatpersonu ētiskas uzvedības **noteikumi** komunikācijā ar lobētājiem. Finanšu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Veselības ministrijas, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu

ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Vides ministrijas, Kultūras ministrijas, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts un Tieslietu ministrijas ētikas kodeksos ir iekļauti visi ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem.

Minētās ministrijas ir precizējušas b. punktā noteikto pienākumu publiski atklāt informāciju par savām un savu ģimenes locekļu ekonomiskajām interesēm, ja tās ir vai varētu būt saistītas ar amata pienākumu pildīšanu. Valsts amatpersonas pienākums šajos gadījumos ir informēt augstāku amatpersonu vai koleģiālas lēmumu pieņemšanas gadījumā publiskot informāciju citiem sēdes dalībniekiem, nevis ievietot informāciju Valsts ieņēmumu dienesta interneta mājas lapā, kas būtu pretrunā ar ārējos normatīvajos aktos noteikto. Birojs atbalsta šādu b. punkta precizējumu un uzskata, ka minētās centrālās varas institūcijas ir veikušas koncepcijas 7.3.1. punktā paredzētos grozījumus ētikas kodeksos saistībā ar valsts amatpersonu pienākumu publiskot savu un savu ģimenes locekļu ekonomiskas intereses.

Birojs uzskata, ka koncepcijas b. punktā noteiktā informācijas publiskošanas kārtība neatbilst likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” prasībām, jo valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšana ir vienreizējs ikgadējs pienākums, bet amatpersonu ģimenes locekļu ekonomiskās intereses var mainīties visa gada laikā un pārklāties ar valsts amatpersonas pienākumu pildīšanu, kad ir nepieciešams nekavējoties informēt augstāku amatpersonu vai publiskot iemeslus sevis atstatīšanai no lēmumu pieņemšanas koleģiālā lēmēj institūcijā.

Aizsardzības ministrijas ētikas kodeksā ir ietverti visi koncepcijas 7.3.1. apakšpunktā minētie ētiskas uzvedības noteikumi, izņemot b. punktu (par savām un ģimenes locekļu ekonomiskajām interesēm).

Pārējo ministriju – Ārlietu ministrijas, Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Satiksmes ministrijas un Zemkopības ministrijas ētikas kodeksos nav iekļauti vairāki no koncepcijas 7.3.1. apakšpunktā minētajiem punktiem.

Valsts kanceleja informēja, ka lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijā minētie ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem ir iekļauti Darba kārtības noteikumos (skat. pievienoto 1.tabulu).

2. Ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem padotības iestādēs

Ministrijas ir sniegušas informāciju par to, kā lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcija tiek ieviesta ministriju padotības iestādēs. Koncepcija paredz, ka katrai iestādei, kas izstrādā normatīvos aktus vai attīstības plānošanas dokumentu projektus vai pieņem tos, ir jāveic grozījumi ētikas kodeksā vai jāpieņem jauni ētikas kodeksi, kuros tiktu noteikti valsts amatpersonu uzvedības noteikumi attiecībā ar lobētājiem saskaņā ar koncepcijas 7.3.1. punktā minēto.

1.tabula. Konceptijas „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā” 7.3.1. punktā minēto ētiskas uzvedības noteikumu iekļaušana ministriju un centrālo valsts iestāžu ētikas kodeksos*

	Valsts amatpersonām ir pienākums					Valsts amatpersonām ir aizliegts					
	a. Publiskošana mājas lapā**	b. Savas un ģimenes locekļu intereses – info. atkl.	c. Sevis atstatīšana no amata	d. Vienlīdzīga attieksme pret lobētājiem	e. Viesmīlības piedāvājumi	a. Priekšrocības lobētājiem	b. Dāvanu pieņem. no lobētājiem	c. Nodrošināt piekļuvi augstāk. amatpers.	d. Maldināt par spēju ietekmēt	e. Lūgt atbalstīt materiāli	f. Būt lobētājam
Aizsardzības ministrija	Ir	Nav	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Ārlietu ministrija	Nav	Nav	Nav	Ir	Nav	Ir	Nav	Nav	Nav	Nav	Nav
Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrija	Nav	Nav	Ir	Ir	Nav	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Ekonomikas ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Finanšu ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Iekšlietu ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Izglītības un zinātnes ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Kultūras ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Labklājības ministrija	Nav	Nav	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Nav	Nav	Nav	Nav
Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Satiksmes ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Nav	Nav	Nav	Nav
Tieslietu ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Veselības ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Vides ministrija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Zemkopības ministrija	Nav	Nav	Ir	Ir	Nav	Ir	Ir	Nav	Nav	Nav	Nav
Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir
Valsts kanceleja	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir

* Atsevišķas ministrijas nav ieviešas ētikas kodeksos lobēšanu regulējošos noteikumus, bet ja ētikas kodeksā bija iekļautas normas, kuras pēc satura ir līdzīgas konceptijā minētajiem noteikumiem, piemēram, attiecībā uz vienlīdzību pret personām vai dāvanu pieņemšanu, tabulā tika atzīmēts, ka konkrēts noteikums ir iekļauts ētikas kodeksā.

** „a” punktā minētais pienākums obligāti iekļaujams ētikas kodeksā tad, kad tiks pieņemts attiecīgs grozījums Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā".

Aizsardzības ministrija informē, ka Nacionālie bruņotie spēki izmanto Aizsardzības ministrijas izstrādāto Ētikas kodeksu. Latvijas Kara muzejs, Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra un Jaunsardzes centra ētikas kodeksos ir atsevišķa sadaļa par interešu konfliktu, kur norādīts, ka iestādes darbinieki ievēro normatīvo aktu prasības interešu konflikta novēršanas jautājumos, nepieņem dāvanas, naudu, jebkādas mantas, pakalpojumus un uzaicinājumus, ja tas var radīt aizdomas par interešu konfliktu.

Aizsardzības īpašumu valsts aģentūras ētikas kodekss nosaka darbinieku pienākumu atturēties no darbībām, kas varētu ietekmēt lēmumu pieņemšanu un mazināt šīs aģentūras autoritāti un darbības nozīmi; pildīt savus pienākumus objektīvi un taisnīgi, ievērot personu vienlīdzību likuma priekšā un neizrādīt īpašu labvēlību vai privilēģijas kādai personai utt. Minētās iestādes uzskata, ka viņu ētikas kodeksos ietvertās normas atbilst koncepcijas „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā” 7.3.1. apakšpunktā minētajiem ētiskas uzvedības nosacījumiem.

Ārlietu ministrija nesniedz informāciju par lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijas ieviešanas gaitu padotībā esošajā valsts aģentūrā „Latvijas institūts”.

Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrija informē, ka Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras ētikas kodeksā iekļauti vispārīgie ētiskas uzvedības principi, piemēram, godīgums, objektivitāte, veicot savus pienākumus, atteikšanās no dāvanām, kas varētu ietekmēt lēmuma pieņemšanu, patiesas informācijas sniegšana citiem darbiniekiem un sabiedrībai. Sabiedrības integrācijas fonda ētikas kodeksā ir iekļauti lēmumu pieņemšanas procesa godprātīguma un pieļaujамie valsts amatpersonas ietekmēšanas noteikumi. Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas ētikas kodeksā ir noteiktas darbinieku profesionālās ētikas normas, piemēram, lēmumu pieņemšana neatkarīgi no piederības politiskajām un reliģiskajām organizācijām, biedrībām un nodibinājumiem, atturēšanās no darbībām, kas varētu ietekmēt lēmuma pieņemšanu.

Ekonomikas ministrija informē, ka tās padotībā esošās iestādes – Centrālā statistikas pārvalde, Konkurences padome, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Valsts būvinspekcija, Tūrisma attīstības valsts aģentūra, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Būvniecības, enerģētikas un mājokļu valsts aģentūra ir izdarījušas grozījumus ētikas kodeksos un atbilstoši koncepcijas 7.3.1. punktā noteiktajam ir nodrošinājušas lobēšanas atklātības pamatprincipu ieviešanu.

Finanšu ministrija informē, ka Iepirkumu uzraudzības birojs un Valsts kase savos iekšējos noteikumos, bet Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija ētikas kodeksā ir iekļāvušas koncepcijas 7.3.1. punktā minētos noteikumus. Valsts proves uzraudzības inspekcija, Valsts ieņēmumu dienests un Centrālā finanšu un līgumu aģentūra ir sagatavojuši ētikas kodeksus, kuros ir iekļauti koncepcijas 7.3.1. punktā minētie noteikumi. Finanšu ministrijas un padotības

iestāžu darbinieki ir informēti par attiecīgo iestāžu ētikas kodeksu normām un ievēro tos savā ikdienas darbā.

Iekšlietu ministrija informē, ka tās padotībā esošajās iestādēs ētikas kodeksos tika izdarīti attiecīgi grozījumi, izņemot Valsts policiju, kur izstrādāti atsevišķi noteikumi.

Izglītības un zinātnes ministrija informē, ka Valsts izglītības attīstības aģentūra un Profesionālās izglītības administrācija savos iekšējos normatīvajos aktos ir iestrādājušas visus koncepcijas 7.3.1. punktā minētos valsts amatpersonu ētiskas uzvedības noteikumu. Valsts jaunatnes iniciatīvu centra, Izglītības satura un eksaminācijas centra, Studiju fonda un Izglītības valsts inspekcijas ētikas kodeksos tiešā veidā nav iekļauti minētie noteikumi, bet tajos ir normas, kuras pēc satura ir līdzīgas koncepcijā paredzētajām (piemēram, vienlīdzīga attieksme, rīcība interešu konflikta situācijā).

Attiecībā uz citām ministrijas padotībā esošajām iestādēm ministrija norāda, ka lielākā to daļa, piemēram, izglītības iestādes, lobēšanas tiesiskā regulējuma aktualitātes trūkuma dēļ nav izstrādājušas ētikas normas atbilstoši koncepcijā ietvertajiem valsts amatpersonu ētikas uzvedības noteikumiem komunikācijā ar lobētājiem. Aktualitātes trūkums pamatojams ar to, ka izglītības iestādes nepiedalās lēmumu pieņemšanas procesos, kuros pieņem, groza vai atceļ normatīvos aktus vai attīstības plānošanas dokumentus, kā arī sagatavo tos, atbalsta vai noraida priekšlikumus un iebildumus par tiem.

Kultūras ministrija ir iesniegusi informāciju par 23 tās padotībā esošo iestāžu ētikas kodeksiem. Saskaņā ar ministrijas sniegto informāciju valsts aģentūra „Kultūras informācijas sistēmas”, Kultūras un radošās industrijas izglītības centrs, Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūra, Muzeju valsts pārvalde, valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi”” savos ētikas kodeksos ir iekļāvušas vairākus koncepcijā minētos ētiskas uzvedības noteikumus. Minētos noteikumus ētikas kodeksos ir iekļāvušas arī vairākas izglītības iestādes un muzeji, savukārt dažas iestādes (t.sk. izglītības iestādes) informē, ka savā darbībā nesakaras ar lobēšanu, tāpēc lobēšanu regulējošos noteikumus savos ētikas kodeksos ietvert nav nepieciešams.

Labklājības ministrijas padotībā esošā iestāde Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra daļēji, bet Sociālo pakalpojumu pārvalde pilnībā ir iekļāvušas koncepcijas 7.3.1. punktā minētos valsts amatpersonu ētiskas uzvedības noteikumu komunikācijā ar lobētājiem. Valsts darba inspekcija, Nodarbinātības valsts aģentūra, Sociālās integrācijas valsts aģentūra, Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija un Tehnisko palīgīdzekļu centrs nav iekļāvušas konkrētus ētiskas uzvedības noteikumus komunikācijā ar lobētājiem. Daži no minēto iestāžu ētikas kodeksiem ir iesniegti saskaņošanai Labklājības ministrijā, bet 33 valsts sociālās aprūpes centru ētikas kodeksus plānots iesniegt Labklājības ministrijā 2009. gada februārī.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija informē, ka Valsts reģionālās attīstības aģentūras ētikas kodeksā ir iekļauti visi koncepcijas 7.3.1. punktā minētie ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem.

Satiksmes ministrijas padotības iestādes sniedz šādu informāciju par lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijas ieviešanas gaitu. Civilās aviācijas aģentūra un Autotransporta inspekcija ir iekļāvušas savos ētikas kodeksos visus koncepcijas 7.3.1. punktā minētos noteikumus. Valsts dzelzceļa tehniskā inspekcija un Valsts dzelzceļa administrācija darba kārtības noteikumos ir iekļāvušas dažus no minētajiem noteikumiem, piemēram 7.3.1. punkta c. un d. apakšpunktus (attiecībā uz sevis atstatīšanu no amata pienākumu pildīšanas un vienlīdzības nodrošināšanu visiem lobētājiem). Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs un valsts aģentūra „Rīgas Motormuzejs” nav iekļāvuši iekšējos normatīvajos aktos ar lobēšanas regulējumu saistītos noteikumus. Valsts aģentūra „Rīgas Motormuzejs” informē, ka muzejs savā darbībā balstās uz Starptautiskās muzeju padomes ētikas kodeksu, bet Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs informē, ka tā kompetencē neietilpst lēmumu pieņemšana, kas ietekmētu privātpersonu interešu īstenošanu, līdz ar to nekāda komunikācija ar privātpersonām nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanu nenotiek.

Tieslietu ministrija informē, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde, Naturalizācijas pārvalde, Patentu valde un valsts aģentūra „Maksātnespējas administrācija” ir iekļāvušas vairākus no koncepcijas 7.3.1. punktā minētajiem noteikumiem. Pašlaik notiek Tiesu administrācijas, Valsts zemes dienesta, Datu valsts inspekcijas, Uzņēmumu reģistra, Valsts probācijas dienesta un Valsts valodas centra ētikas kodeksu projektu saskaņošana, tajos iekļaujot lobēšanas atklātības pamatprincipus. Valsts tiesu ekspertīžu biroja ētikas kodeksā tuvākajā laikā tiks iekļauti visi koncepcijas „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā” 7.3.1. apakšpunktā noteiktie valsts amatpersonas ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem. Juridiskās palīdzības administrācijas iekšējais normatīvais akts nodrošina lobēšanas atklātības pamatprincipu īstenošanu. Valsts aģentūra „Tulkošanas un terminoloģijas centrs” nav iekļāvusi iekšējos normatīvajos aktos ar lobēšanas regulējumu saistītos noteikumus, bet tās ētikas kodeksā tuvāko mēnešu laikā tiks veiktas nepieciešamas izmaiņas.

Veselības ministrija informē, ka tās padotības iestādes savos ētikas kodeksos tieši koncepcijā minētos ētiskas uzvedības noteikumus komunikācijai ar lobētājiem nav iekļāvušas. Padotības iestādes ziņoja ministrijai, ka ar lobēšanu koncepcijas izpratnē nav saskārušas, līdz ar to šo normu piemērošanu praksē komentēt nevar. Ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem ir iekļauti Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūras un Zāļu cenu valsts aģentūras ētikas kodeksos.

Vides ministrijas padotības iestādes sniedz šādu informāciju par lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijas ieviešanas gaitu.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija, Ķemeru nacionālā parka administrācija, Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra, Latvijas dabas muzejs, Radiācijas drošības centrs, Vides pārraudzības valsts birojs pilnībā vai daļēji ir iekļāvuši koncepcijas 7.3.1. punktā minētos noteikumus. Valsts aģentūra „Nacionālais botāniskais dārzs”, Rāznas nacionālā parka administrācija, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija, Teiču dabas rezervāta administrācija, Slīteres nacionālā parka administrācija, Gaujas nacionālā parka administrācija un Valsts vides dienests nav tiešā veidā iekļāvuši savos ētikas kodeksos 7.3.1. punktā minētos noteikumus, norādot, ka principi, kas iekļauti pašreiz spēkā esošajos kodeksos, regulē koncepcijā skartos jautājumus.

Zemkopības ministrija saistībā ar lobēšanas tiesiskās reglamentācijas koncepcijas ieviešanas gaitu informē, ka Latvijas zivju resursu aģentūra ir iekļāvusi savā ētikas kodeksā vairākus noteikumus, kuri ir minēti koncepcijas 7.3.1. punktā (pienākumi – b., c., e., aizliegumi – c., f.). Lauku atbalsta dienests, Valsts meža dienests, Pārtikas un veterinārais dienests, Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Lauksaimniecības datu centrs tiešā veidā nav iekļāvuši savos ētikas kodeksos 7.3.1. punktā minētos noteikumus, norādot, ka principi, kas iekļauti pašreiz spēkā esošajos kodeksos (piemēram, vienlīdzība, objektivitāte, atklātība, taisnīgums) regulē koncepcijā skartos jautājumus. Valsts augu aizsardzības dienests nesniedza viedokli par Koncepcijas 7.3.1.punktā minēto ētiskas uzvedības noteikumu iekļaušanu iestādes ētikas kodeksā un šo noteikumu ievērošanas nodrošināšanu.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā ir sagatavots un apstiprināts ētikas kodekss, kurš ietver koncepcijas 7.3.1. punktā minētos noteikumus.

3. Ētiskas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem pašvaldībās

Ar Ministru kabineta 2008. gada 28. jūlija rīkojuma nr.435 „Par koncepciju „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”” 4. punktu Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai tika uzdots sadarbībā ar Biroju un Latvijas Pašvaldību savienību līdz 2008. gada 1. septembrim izstrādāt ētikas normas atbilstoši koncepcijas 7.3.1. apakšpunktā minētajiem principiem un informēt par ētikas normu ieviešanu pašvaldību institūcijas.

Sakarā ar doto rīkojumu Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija ir izstrādājusi un nosūtījusi pašvaldībām informācijai metodiskos ieteikumus pašvaldības ētikas kodeksa izstrādei ar lūgumu ieviest attiecīgas ētikas normas pašvaldību darbā. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija ir saskaņojusi metodiskos ieteikumus ar Biroju.

Ņemot vērā augstāk minēto, Ministru kabineta 2008. gada 28. jūlija rīkojuma nr.435 „Par koncepciju „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”” 4. punkts ir izpildīts.

4. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izstrādātie koncepcijā minēto tiesību aktu projekti

Birojs ir izstrādājis koncepcijas 8.3. punktā minēto tiesību aktu projektus un 2009. gada 29. janvārī tie tika izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē. Izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē tika iesniegti šādu tiesību aktu projekti:

- 1) Grozījums Ministru kabineta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”;
- 2) Grozījumi likumā „Saeimas kārtības rullis”;
- 3) Grozījumi likumā „Par pašvaldībām”;
- 4) Grozījums Ministru kabineta noteikumos Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”;
- 5) Grozījumi Krimināllikumā;
- 6) Grozījumi Ministru kabineta 2007.gada 18.decembra instrukcijā Nr.20 „Normatīvā akta projekta anotācijas aizpildīšanas kārtība”.

Pašlaik minētie tiesību aktu projekti tiek saskaņoti ar institūcijām. Saskaņojot Biroja izstrādātos grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” (turpmāk šajā sadaļā – noteikumi), dažu institūciju pārstāvji izteica viedokli, ka pastāv neskaidrības, kādos gadījumos iestādes mājas lapā ir iekļaujama informācija par lobētājiem. Saskaņā ar noteikumiem iestādei mājas lapā ir jāiekļauj informācija par būtiskākajām iestādes darba grupām un padomēm (11.14.2. punkts). Saskaņošanas sanāksmē sakarā ar grozījumiem noteikumos tika izteikts viedoklis, ka nav skaidrs, vai mājas lapā ir norādāma informācija par fiziskām vai privāto tiesību juridiskām personām kā par lobētājiem, ja tās piedalās iestādes darba grupā un pauž viedokļus par nepieciešamību veikt izmaiņas kādā normatīvā akta projektā. Vai informācija par lobētājiem ir jāpublicē tikai tajos gadījumos, kad fiziskās personas vai privāto tiesību juridiskās personas individuāli ir komunicējušas ar iestādes amatpersonām saistībā ar iestādes kompetencē esošā tiesību akta izstrādes vai lēmuma par iepirkumu pieņemšanas procesu.

Birojs uzskata, ka daļēji neskaidrības varētu tikt novērstas, ja lobēšanas definīcija tiktu iekļauta kādā normatīvajā aktā (pašlaik lobēšanas definīcija ir iekļauta tikai koncepcijā).

Secinājumi

1. Ne visās jomās, kur lobēšana visticamāk notiek, amatpersonas ieviešas pašregulācijas mehānismu. Lobēšanas atklātības principu ieviešana

šobrīd ir agrīnā stadijā, kad tiek ieviesti valsts amatpersonu uzvedības noteikumi saskarsmē ar lobētājiem, un daudzās institūcijās neizprot, kā var izpausties lobēšana.

Lai nodrošinātu koncepcijas „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā” ieviešanu, būtu jāpanāk, lai tās ministrijas, kuru ētikas kodeksos nav iekļauti būtiski ētikas uzvedības noteikumi komunikācijai ar lobētājiem, veiktu atbilstošus grozījumus, tos iekļaujot.

Ministriņām un Valsts kancelejai būtu jāizvērtē lobēšanas iespējamība padotības iestādēs un jāpanāk tāda iekšējā regulējuma izstrāde, kas nodrošina informācijas par lobēšanas aktivitātēm publiskošanu iestāžu mājas lapās un normatīvo aktu projektu pavaddokumentos un paredz koncepcijā iekļauto ētikas principu un uzvedības noteikumu ievērošanu.

Arī turpmāk ir jāveic regulārs – vismaz reizi gadā, koncepcijā paredzēto pasākumu ieviešanas monitorings, jo ir nepieciešams sekot līdzi tam, kā ministrijas un to padotības iestādes izpilda koncepcijas noteikumus attiecībā uz informācijas publiskošanu par notikušajām konsultācijām ar lobētājiem mājas lapās un normatīvo aktu projektu anotācijās.

2. Koncepcijas 3. varianta ieviešanas mērķis bija nodrošināt atklātību par to valstisko lēmumu pieņemšanu, kas radušies lobētāju darbības ietekmē vai interesēs. Tā kā šī mērķa sasniegšanai tika paredzēti arī grozījumi citos normatīvajos aktos, kas uz atskaites brīdi vēl nav tikuši pieņemti, tad var secināt, ka, trūkstot normatīvajam regulējumam, informācija par lobētāju komunikāciju ar valsts pārvaldi publiski pieejama ir tikai ļoti retos gadījumos un selektīvi pēc pašu iestāžu ieskatiem. Turklāt vēl arvien vairāku ministriju un tiešās pārvaldes institūciju interneta mājas lapās nav izveidota sadaļa „Sabiedrības līdzdalība”, kas ir paredzēta Ministru kabineta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” 10.punktā.

3. Lobētāju darbības galvenokārt ir vērstas uz augstākā līmeņa amatpersonu, it īpaši uz Ministru prezidenta un Ministru kabineta locekļu lēmumu, ietekmēšanu, bet atskaitēs un publiskajā telpā pieejamajā informācijā nav ziņu par augstāko izpildvaras amatpersonu kontaktiem ar lobētājiem un gatavību attiecināt koncepcijā iekļautās prasības arī uz savu darbību. Tā kā izpildvaras augstāko politisko amatpersonu pilnvaras, lēmumu pieņemšanas kārtība un komunikācija ar iedzīvotājiem un lobētājiem atšķiras no izpildvaras amatpersonu ietekmes uz lēmumu pieņemšanas procesu un, ņemot vērā faktu, ka Ministru kabineta ētikas kodeksa trūkums mazina pārējās valsts pārvaldes motivāciju izpildīt koncepcijas prasības, ir nepieciešams izstrādāt speciālu ētikas kodeksu un uzvedības noteikumus tieši Ministru kabineta locekļiem.

4. Atsevišķas ministrijas ir izteikušas vēlmi uzlabot savu darbinieku izpratni par lobēšanas jautājumiem un no informācijas, kas saņemta no ministriņām, ir noprotams, ka daudzas amatpersonas neizprot to, ka lobēšana, piemēram, var tikt izmantota arī lai panāktu, ka institūcija atzīst par nepieciešamu veikt lobētāja ieteikto produktu vai pakalpojumu iegādi u.tml. Ir

ieteicams iekļaut Valsts administrācijas skolas mācību programmasursos tēmas par lobēšanas tiesisko reglamentāciju un atklātības nodrošināšanu.